

DATOVOU ZPRÁVOU

Městskému soudu v Praze

Spálená 6/2, 112 16

Nové Město, Praha 2

Datová schránka: **snkabbm**

V Praze dne 3. června 2022

Žalobce: **Institute H21, z. ú.**
Zapova 1559/18, 150 00 Praha 5
IČ: 05601100

jednající prostřednictvím JUDr. Jana Hořeňovského, [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED], zaměstnance organizace na pozici interní právník, na základě
pověření zaměstnance statutárním orgánem ústavu

a

Otevřená společnost, o.p.s.
Prokopova 197/9, Žižkov, 130 00 Praha 3
IČ: 25737431

zastoupena JUDr. Janem Hořeňovským, [REDACTED]
[REDACTED], na základě plné moci

(dále označováni také jako „Žalobci“)

Žalovaný: **Ministerstvo obrany**
Tychonova 221/1
160 01 Praha 6

ŽALOBA PODLE § 82 S. Ř. S. PROTI NEZÁKONNÉMU ZÁSAHU

NÁVRH NA VYDÁNÍ PŘEDBĚŽNÉHO OPATŘENÍ

Č T V E R M O

Soudní poplatek bude uhrazen na výzvu soudu.

Přílohy dle textu.

Přílohy:

- Procesní plná moc;
- Pověření zaměstnance statutárním orgánem ústavu;
- Výpis z rejstříku obecně prospěšných společností (1a);
- Výpis z rejstříku ústavů (1b);
- Článek v Deníku N „[Stát musí jasně definovat, co považuje za dezinformaci. Jinak hrozí perzekuce i za zcela legitimní názory](#)“ ze dne 23. 3. 2022 (2);
- Právní rovina svobody projevu v 21. st. Východiska a doporučení (vytvořeno v rámci projektu <https://bezsvobodyslova.cz/bez-svobody-slova-nebude>) (3);
- Doporučení: Vypínání serverů je jen střípek v boji proti dezinformacím, musí probíhat dle řádného procesu (vytvořeno v rámci projektu <https://svobodaslova.online>) (4);
- Společné prohlášení k svobodě projevu v online prostoru (vytvořeno v rámci projektu <https://svobodaslova.online>) (5);
- Doporučení k návrhu Digital Services Act (vytvořeno v rámci projektu <https://svobodaslova.online>) (6);
- Článek na irozhlas.cz ze dne 5. 4. 2022: „[Hybridně působí ve prospěch Ruska. Vojenští rozvědčící zveřejnili dopis, proč žádali blokaci webů](#)“ (7);
- Dopis NCKO ze dne 25. 2. 2022 (8);
- Článek na irozhlas.cz ze dne 25. 2. 2022: [Aeronet, Skrytá pravda i Protiproud. Sdružení CZ.NIC zablokovalo osm dezinformačních webů](#) (9);
- Článek na irozhlas.cz ze dne 1. 3. 2022: [Operátoři se připojí k boji proti propagandě. Kvůli ruské invazi zablokovali šest dezinformačních webů](#) (10);
- Prohlášení vlády k hybridnímu působení proti zájmům České republiky v souvislosti s agresí Ruské federace proti Ukrajině ze dne 25. 2. 2022 (11);
- Článek na irozhlas.cz ze dne 30. 3. 2022: [Další měsíc. Dezinformační weby zůstanou po dohodě s vládou na české doméně blokovány](#) (12);
- Článek na irozhlas.cz ze dne 22. 3. 2022: [Stát odmítá říct, které weby a proč nechal vypnout. Vláda připraví zákon proti dezinfu, Bartoš o něm neví](#) (13);
- Doporučení Rekonstrukce státu: Ochrana svobody projevu v době pandemie (14);
- Článek na Novinky.cz ze dne 25. 5. 2022 „[Dezinformační weby v Česku opět fungují. Až na Aeronet](#)“ (15).

I.

Žalobci podávají v zákonné lhůtě dle § 82 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „s. ř. s.“), tuto

ž a l o b u

proti nezákonnému zásahu ze strany Ministerstva obrany, Vojenského zpravodajství, Národního centra kybernetických operací, spočívajícímu ve vydání nezákonného faktického pokynu ve formě dopisu ze dne 25. 2. 2022, adresovaného soukromoprávním subjektům požadujícího technické znemožnění přístupu k Žalovaným navrženému seznamu webových stránek, kterým došlo k porušení principu právního státu dle čl. 1 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“), zákona č. 289/2005 Sb., o vojenském zpravodajství, základních zásad postupu správních orgánů podle správního řádu a základních práv Žalobců a jejich členů a zaměstnanců, především svobody projevu a práva přijímat informace dle čl. 17 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EULP“) a svobody myšlení a vědeckého bádání dle čl. 15 Listiny.

II.

Vylíčení rozhodujících skutečností

1. Žalobci jsou v České republice dlouhodobě působící a uznávané instituce, které se orientují:
A) v případě **Institute H21, z. ú.**, na výzkum a vývoj v oblasti společenských a humanitních věd (1b); B) v případě **Otevřené společnosti, o.p.s.**, na prosazování principů demokratické společnosti, zejména principů právního státu a nediskriminace, prosazování strukturální změny ve veřejných politikách a ve společnosti a prosazování kvalitní a transparentní veřejné správy. Těchto cílů Otevřená společnost dosahuje přinášením, vytvářením a prosazováním dobré praxe v oblastech její činnosti a aktivně přispívá k tomu, aby česká společnost a veřejná správa byla moderní a otevřená. Za tímto účelem poskytuje obecně prospěšné služby zejména v oblasti vzdělávací a výchovné, publikační, poradenské a advokační a zavádí nové nástroje a postupy s dopadem na veřejnou politiku (1a).
2. Mezi významné aktivity Žalobců patří v poslední době také výzkum tématu dezinformací a svobody projevu v moderní informační společnosti 21. století, jak je zjevné z některých minulých analytických počinů, na kterých se Žalobci podíleli (2) (3) (4) (5) (6). Žalobci jsou také členy neformální platformy <https://svobodaslova.online/>, v rámci které působí spolu s dalšími organizacemi k zajištění svobody projevu na internetu, a to za účelem ochrany demokratického právního státu a základních práv a svobod obyvatel České republiky. Do aktivit Žalobců, jejich členů, expertů a zaměstnanců proto spadá také výzkum a analýza dezinformací a dezinformačních webů. Cílem je analytická a vědecká činnost, která by měla vést k nalezení

a identifikování necenzurních způsobů, jak těmto negativním jevům informační společnosti v demokratickém právním státě čelit, a předání takto nalezené dobré praxe orgánům veřejné správy.

Důkaz: Výpis z rejstříku obecně prospěšných společností (1a);
Výpis z rejstříku ústavů (1b);
Článek v Deníku N „Stát musí jasně definovat, co považuje za dezinformaci. Jinak hrozí perzekuce i za zcela legitimní názory“ ze dne 23. 3. 2022 (2);
Právní rovina svobody projevu v 21. st. Východiska a doporučení (vytvořeno v rámci projektu <https://bezsvobodyslova.cz/bez-svobody-slova-nebude>) (3);
Doporučení: Vypínání serverů je jen střípek v boji proti dezinformacím, musí probíhat dle řádného procesu (vytvořeno v rámci projektu <https://svobodaslova.online>) (4);
Společné prohlášení k svobodě projevu v online prostoru (vytvořeno v rámci projektu <https://svobodaslova.online>) (5);
Doporučení k návrhu Digital Services Act (vytvořeno v rámci projektu <https://svobodaslova.online>) (6).

3. Dne 25. 2. 2022 Žalovaný adresoval několika soukromoprávním subjektům, konkrétně minimálně CZ.NIC a všem třem telefonním operátorům, pokyn k technickému znemožnění přístupu k přiloženému seznamu webových stránek (7). Žalovaný tento pokyn učinil ve formě oficiálního dopisu s hlavičkou Národního centra kybernetických operací, ve kterém adresované subjekty žádal „o preventivní opatření, a to technické znemožnění přístupu k navrženým dezinformačním stránkám obsaženým v připojeném seznamu“ (8). Sdružení CZ.NIC a telefonní operátoři v návaznosti na tento dopis pokynu uposlechli a přístup k webům znepřístupnili (9) (10). Žalovaný tento dopis v jeho obsahu označuje za „vládní opatření“. Tato aktivita Žalovaného je v souladu s Prohlášením vlády k hybridnímu působení proti zájmům České republiky v souvislosti s agresí Ruské federace proti Ukrajině (11) a lze se důvodně domnívat, že jde ze strany Žalovaného o exekutivní provedení tohoto usnesení.

Důkaz: Článek na irozhlas.cz ze dne 5. 4. 2022: „Hybridně působí ve prospěch Ruska.“
Vojenští rozvědčící zveřejnili dopis, proč žádali blokaci webů (7);
Dopis NCKO ze dne 25. 2. 2022 (8);
Článek na irozhlas.cz ze dne 25. 2. 2022: Aeronet, Skrytá pravda i Protiproud.
Sdružení CZ.NIC zablokovalo osm dezinformačních webů (9);
Článek na irozhlas.cz ze dne 1. 3. 2022: Operátoři se připojí k boji proti propagandě. Kvůli ruské invazi zablokovali šest dezinformačních webů (10);
Prohlášení vlády k hybridnímu působení proti zájmům České republiky v souvislosti s agresí Ruské federace proti Ukrajině ze dne 25. 2. 2022 (11).

4. Dle veřejně známých informací byl tento dopis, ve kterém je spatřován napadený zásah, před veřejností Žalovaným tajen, a to až do 5. 4. 2022, kdy jeho textaci zveřejnil veřejnoprávní zpravodajský web iROZHLAS (7). Tento dopis byl žurnalistům vydán na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Vyjevení této skutečnosti bylo o to

překvapivější, že dotčené subjekty předtím aktivně na veřejnost komunikovaly, že šlo o zásahy pouze soukromoprávních subjektů bez jakéhokoli zapojení státu: „Jednoznačně ale odmítl, že by při blokaci dezinformačních webů šlo o nějaké direktivní nařízení vlády. „Nic se nezměnilo, je to autonomní rozhodnutí CZ.NIC. Formálně jsme s nikým dalším nekomunikovali,“ řekl Filip [pozn. ředitel sdružení CZ.NIC] s tím, že stále platí, že jde o „mimořádné rozhodnutí v mimořádné době“ (12). Toto se však později ukázalo zveřejněním dopisu jako nepravdivé. Skutečnou roli státu přiznal až mobilní operátor T-Mobile, který podal novináři iRozhlasu následující vysvětlení: „K blokaci jsme přistoupili na základě instrukcí bezpečnostních složek státu,“ napsala Zuzana Netolická ze společnosti T-Mobile s tím, že „seznam webů vytvořilo Národní centrum kybernetických operací“ (součást Vojenského zpravodajství – pozn. red.). Obdobně odpověděli i zbylí dva mobilní operátoři, přičemž odkázali na vládní usnesení a nařízení rady Evropské unie“ (13). Co se skutečně stalo, bylo přitom Žalobci odhaleno až článkem z 5. 4. 2022, a to především díky zveřejnění samotného dopisu (7). Znepřístupnění webů, tzn. důsledek zásahu, však trvalo několik měsíců – většina webů byla znovu zpřístupněna až na konci května 2022 (15).

Důkaz: Článek na irozhlas.cz ze dne 30. 3. 2022: Další měsíc. Dezinformační weby zůstanou po dohodě s vládou na české doméně blokovány (12);
Článek na irozhlas.cz ze dne 22. 3. 2022: Stát odmítá říct, které weby a proč nechal vypnout. Vláda připraví zákon proti dezinfu, Bartoš o něm neví (13);
Článek na Novinky.cz ze dne 25. 5. 2022 „Dezinformační weby v Česku opět fungují. Až na Aeronet“ (15);
Článek na irozhlas.cz ze dne 5. 4. 2022: „Hybridně působí ve prospěch Ruska.“ Vojenští rozvědčíci zveřejnili dopis, proč žádali blokaci webů (7).

5. Za účelem lepšího objasnění všech výše zmíněných rozhodujících skutečností navrhuje soud důkaz výslechu svědků, a to konkrétně: 1) Adama Goleckého, výkonného ředitele CZ.NIC, který by měl objasnit zapojení sdružení CZ.NIC do vypnutí webů; 2) Zuzany Netolické, ze společnosti T-Mobile, která by měla objasnit roli Žalovaného ve vypnutí webů; 3) Jana Cibulku, novináře portálu iROZHLAS, který situaci po několika měsících aktivně sledoval a který podal žádost o informace, na základě které byl zveřejněn dopis, ve kterém je spatřován zásah, a je schopen objasnit ostatní relevantní informace; 4) účastnický výslech představitelů Žalovaného, kteří by měli objasnit, na základě jakých myšlenkových pochodů napadený zásah uskutečnili.

Důkaz: Výslech Adama Goleckého;
Výslech Zuzany Netolické;
Výslech Jana Cibulky;
Výslech představitelů Žalovaného.

III.

Podmínky řízení

6. Žaloba proti nezákonnému zásahu může být meritorně projednána, je-li soud vybaven příslušnou pravomocí, věcnou a místní příslušností, dále je-li žaloba podána v zákonné lhůtě podle § 84 s. ř. s. a není-li nepřípustná podle § 85 s. ř. s. Vzhledem k tomu, že o pravomoci a příslušnosti soudu v této věci nemůže být sporu, zaměřují se Žalobci na otázku dodržení lhůty a přípustnosti žaloby.
7. Podle § 84 odst. 1 s. ř. s. platí, že *„žaloba musí být podána do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o nezákonném zásahu. Nejpozději lze žalobu podat do dvou let od okamžiku, kdy k němu došlo.“* O nezákonném zásahu se Žalobci prvně dozvěděli dne 5. 4. 2022, kdy byl dopis poprvé zveřejněn zpravodajským webem *irozhlas.cz*. V tomto faktickém úkonu totiž Žalobci spatřují nezákonný zásah, proti němuž aktuálně nemají žádnou jinou možnost procesní obrany. Lhůta k podání zásahové žaloby je tedy zachována a žaloba je podána včas. Samotný zásah přitom dle názoru Žalobců hrozí opakováním a ve svých důsledcích trval až do konce května (v případě jednoho webu trvá i nadále). I pokud by však zásah opakováním fakticky nehrozil, je pro Žalobce důležité, aby byla konstatována samotná nezákonnost zásahu.
8. Dále je třeba vypořádat se s § 85 s. ř. s., který stanoví, že *„žaloba je nepřípustná, lze-li se ochrany nebo nápravy domáhat jinými právními prostředky“*. Dle Žalobců je i tato podmínka splněna, neboť Žalobci nemají v tento okamžik žádný jiný prostředek ochrany před opakováním zásahu. Z tohoto důvodu jsou Žalobci nuceni společně s žalobou podat i *návrh na vydání předběžného opatření*. Důležité je zde však zdůraznit, že pro Žalobce je primárním cílem Žaloby určení nezákonnosti zásahu (ad § 85 s. ř. s, věta za středníkem).

IV.

Soudní přezkum

9. Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 17. března 2005, č. j. 2 Aps 1/2005-65 (publikovaném pod č. 603/2005 Sb. NSS) zrekapituloval postup posuzování důvodnosti žaloby proti nezákonnému zásahu takto: *„Ochrana podle § 82 a násl. s. ř. s. je důvodná tehdy, jsou-li - a to kumulativně, tedy zároveň - splněny následující podmínky: Žalobce musí být přímo (1. podmínka) zkrácen na svých právech (2. podmínka) nezákonným (3. podmínka) zásahem, pokynem nebo donucením ("zásahem" v širším smyslu) správního orgánu, který není rozhodnutím (4. podmínka) a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo (5. podmínka), přičemž "zásah" v širším smyslu nebo jeho důsledky musí trvat nebo musí hrozit opakování "zásahu" (6. podmínka).“* S účinností k 1. lednu 2012 přitom již neplatí, vzhledem ke změně zákonné úpravy, šestá uvedená podmínka.

10. Nejprve je třeba vypořádat se s otázkou, zda zásah Žalovaného byl **nezákonný**. Nezákonnost Žalobci předně spatřují především ve **zjevné absenci zákonného zmocnění**. Postup Žalovaného je proto v rozporu s ústavní zásadou *zákonnosti* (legality), která je vyjádřena v čl. 2 odst. 3 Ústavy slovy „*Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.*“ Podobný imperativ je vyjádřen také v čl. 2 odst. 2 Listiny, který stanoví, že „*Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.*“ Ze zákona č. 289/2005 Sb., o vojenském zpravodajství, nevyplývá, že by Žalovaný mohl takovýto zásah uskutečnit.
11. Vzhledem k tomu, že se zásah navíc týká omezení politických práv dle Listiny základních práv a svobod, muselo by se na obecnou zákonnou úpravu (pokud by existovala) aplikovat interpretační pravidlo obsažené v čl. 22 Listiny, stanovující, že „*Zákonná úprava všech politických práv a svobod a její výklad a používání musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti.*“ Vzhledem k tomuto interpretačnímu ustanovení proto nelze z pozice Žalovaného argumentovat některým z *obecných ustanovení* zákona o vojenském zpravodajství, neboť takové by muselo být *ex constitutione* interpretováno způsobem, že takovýto zásah do politických práv a svobodné soutěže politických sil nepřipouští.
12. Mezi základní ústavní principy patří i princip, že velice obecné a abstraktní pravidlo nesmí být vykládáno způsobem, že opravňuje k zásahům do základních práv orgány veřejné moci. Aby byl zásah do základního práva možný, musí existovat zcela konkrétní zákonné zmocnění a jeho aplikace musí striktně dodržovat lidskoprávní limity omezení základních práv (zde především otázku *proporcionality* a *možnost soudního přezkumu*). Toto je obsah zásady zákonitosti, jak je chápána v evropské právní tradici,¹ přičemž v českém právu je realizována požadavkem na ústavně-konformní výklad norem podústavního práva. Tento požadavek ve vztahu ke svobodě projevu zdůrazňuje také ESLP, kdy stanoví, že aby byla splněna podmínka zákonitosti ve vztahu k omezení svobody projevu, musí být zákon dostatečně jasný (*provide sufficient clarity*) a musí poskytovat adekvátní ochranu před arbitrárním zásahem (*provide adequate protection against arbitrary interference*).² Ani jedna z těchto podmínek zde naplněna nebyla.
13. Nad rámec výše uvedeného upozorňujeme, že jednání Žalovaného bylo také v rozporu s *principem publicity veřejné správy*.³ Žalovaný své pokyny před veřejností tajil a jejich adresáty nechal vědomě veřejnosti lhát ohledně své role ve věci. Tato skutečnost by mohla být opodstatněná, kdyby zde existovaly například bezpečnostní důvody pro tento postup. To se však v tomto případě nestalo. Skutečnost, zda byly weby znepřístupněny na základě jednání soukromých subjektů, nebo na základě pokynu státu, zde pro bezpečnost (ani jiné veřejné zájmy) nemohla hrát žádnou významnou roli.

¹ Viz např. SUMPTION, J. *Law in a Time of Crisis*. London: Profile Books, 2021, s. 221.

² Altuğ Taner Akçam v. Turkey, no. 27520/07, § 85, 25 October 2011.

³ Viz např. KOPECKÝ, M. *Správní právo. Obecná část*. Praha: C. H. Beck, s. 456.

14. Nezákonnost zásahu se také překrývá s **protiústavností zásahu**, kdy zásah je v rozporu jak s Listinou základních práv a svobod, tak s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv. Z judikatury NSS přitom vyplývá, že tímto typem žaloby jsou chráněna také ústavně zaručená práva, pokud jsou zasažena nezákonným zásahem orgánu veřejné moci [srov. rozsudek NSS sp. zn. 3 As 52/2003].
15. Za podstatné Žalobci považují, že tímto postupem došlo zejména k zásahu do jejich základních práv, především **svobody projevu a práva vyhledávat a přijímat informace** dle čl. 17 Listiny a obdobně dle čl. 10 EULP a svobody myšlení a svobody vědeckého bádání dle čl. 15 Listiny. Tímto postupem Žalovaného byli tudíž Žalobci **zkráceni na svých základních právech**, které užívali pro výkon analytické a vědecké činnosti na poli tématu dezinformací a tématu svobody projevu a práva na informace (provozování činnosti užitečné společensky), jakožto jim bylo znemožněno takové závěry sloužící ochraně demokratického právního státu rovnocenně šířit (viz § 402 zákona č. 89/2012, občanský zákoník). Že subjektem svobody projevu a práva na informace mohou být také právnické osoby, je nesporné, neboť to vyplývá jak z textace čl. 17 Listiny, tak z judikatury ke čl. 10 Úmluvy.⁴
16. Svoboda projevu a právo na informace dle čl. 17 Listiny obsahuje tři modalitty: právo informace vyhledávat, právo informace šířit a právo informace přijímat. Toto je zjevné z jazykového výkladu předmětného ustanovení, které stanoví, že „(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny. (2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu. (3) Cenzura je nepřípustná. (4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.“
17. Z textace čl. 17 jednoznačně vyplývá **ústavně zaručené veřejné subjektivní právo informace volně vyhledávat a přijímat**, a to bez ohledu na hranice státu. **Chybí-li zákonný podklad, jde o omezení protiústavní**. Jakékoli zákonné omezení je navíc třeba interpretovat prizmatem čl. 22 Listiny (viz výše). Stejně vyplývá také z čl. 10 EULP, a především z navazující judikatury, která konstantně zdůrazňuje, že čl. 10 EULP zaručuje nejen právo šířit informace, ale také **právo veřejnosti takové informace přijímat**.⁵
18. Z judikatury ESLP vyplývá pro tento případ **více relevantních právních závěrů**. Domníváme se, že precedenčně nejbližšími rozhodnutím ESLP k této situaci jsou:

⁴ Çetin and Others v. Turkey, nos 40153/98 and 40160/98, § 57, ECHR 2003-III; Casado Coca v. Spain, judgment of 24 February 1994, Series A no. 285-A, pp. 16-17, § 35.

⁵ Viz Observer and Guardian v. the United Kingdom, 26 November 1991, § 59 (b), Series A no. 216, and Guerra and Others v. Italy, 19 February 1998, § 53, Reports of Judgments and Decisions 1998-I. Nebo Ahmet Yildirim v. Turkey, no. 3111/10, § 47, ECHR 2012.

19. **Ahmet Yildirim proti Turecku, no. 3111/10, § 47, ECHR 2012.** Z tohoto judikátu vyplývá, že plošné zablokování celého webu představuje extrémní opatření, které lze přirovnat k zákazu publikační činnosti novin nebo vysílání televizních stanic. Takové plošné opatření záměrně stírá rozdíly mezi zákonnými a nezákonnými informacemi, které webová stránka obsahuje, a zamezuje přístup i k obsahu, který nebyl identifikován jako nezákonný. Omezení přístupu ke zdroji informací je slučitelné s EULP pouze tehdy, pokud je zde **striktní právní rámec** upravující rozsah zákazu a poskytující **záruku soudního přezkumu**, aby se zabránilo možnému zneužití.
20. **Vladimir Kharitonov proti Rusku.** Z tohoto judikátu vyplývá, že pokud výjimečné okolnosti odůvodňují znemožnění přístupu k nelegálnímu obsahu, státní orgány mají zajistit, aby opatření cílilo **pouze na nezákonný obsah** a nemělo jiné svévolné nebo nepřiměřené následky. Soud v tomto případě nepovažoval zákon za dostatečně předvídatelný co do možných důsledků a možností stěžovatele přizpůsobit své chování. Co se týká záruk proti zneužití, zákonná úprava musí zásah státní moci do práva na šíření informací jasně vymezit tak, aby se minimalizoval dopad blokačních příkazů na přístupnost internetu. V ESLP projednávané věci protidrogový i telekomunikační úřad provedly svá rozhodnutí bez předchozího upozornění dotčených stran. Příkaz k blokaci neschválil soud ani jiný takový nezávislý orgán, který by zúčastněným stranám poskytl možnost se vyjádřit. Ruské právo rovněž nevyžadovalo, aby před provedením blokačního příkazu proběhlo posouzení jeho dopadů nebo identifikace možných vedlejších účinků.
21. **Altuğ Taner Akçam proti Turecku, no. 27520/07, October 2011.** V tomto případě se, vedle otázky zákonnosti, řešilo, zda zásah veřejné moci může být proveden i skrze soukromé subjekty. Soud zde přitom došel k následujícímu závěru: „*Soud dále poznamenává, že myšlenky a názory na veřejné záležitosti jsou zranitelné svou povahou. Proto samotná možnost zásahu ze strany orgánů veřejné moci nebo soukromých osob jednajících bez náležité kontroly nebo dokonce s podporou orgánů veřejné moci může představovat vážnou zátěž pro svobodné utváření myšlenek a demokratickou diskusi a mít mrazivý účinek.*“ (Originál: „*The Court further observes that thought and opinions on public matters are of a vulnerable nature. Therefore the very possibility of interference by the authorities or by private parties acting without proper control or even with the support of the authorities may impose a serious burden on the free formation of ideas and democratic debate and have a chilling effect.*“⁶). Z tohoto vyplývá, že i zásah soukromých subjektů může být za určitých podmínek přičitatelný veřejné moci. To se dle našeho názoru uplatní i na tento případ, neboť i zde soukromé subjekty sehrály roli především formálních vykonavatelů veřejné vůle, přičemž do této pozice je dovedlo jednání (pokyn, instrukce, žádost) veřejné moci.

⁶ Altuğ Taner Akçam v. Turkey, no. 27520/07, § 81, 25 October 2011.

22. Zásah státu by přitom dle judikatury ESLP šlo považovat dokonce za akt **předběžné cenzury** provedený skrze třetí subjekty. K aktu předběžné cenzury se judikatura ESLP vyjadřuje tak, že musí být pod nejpřísnějším možným drobnohledem vzhledem ke své zneužitelnosti.⁷ Obavy týkající se předběžné cenzury jsou obzvláště naléhavé v souvislosti s tiskem,⁸ do čehož spadá také tisk elektronický. Také u svobody tisku přitom existuje veřejné subjektivní právo veřejnosti takový tisk číst.⁹
23. Vzhledem k textaci čl. 17 odst. 3 je relevantní otázkou, jak je možno vykládat v Listině ojedinělý termín, že cenzura je „nepřípustná“. Vyskytuje se toliko v čl. 17 a pak též v čl. 27, kde se za nepřípustné označuje „omezovat počet odborových organizací“. Ve skutečnosti cenzura, pokud ji pojmáme technicky a bez apriorního hodnotícího soudu, tedy jako omezující zásah silnějšího aktéra do šíření informací,¹⁰ je v právním řádu trvale a poměrně obvykle přítomná.¹¹ Jediný racionální výklad pojmu „nepřípustná“ proto lze najít v principu „ultima ratio“, potažmo v principu proporcionality, tedy tak, že k cenzuře lze přistoupit až a pouze po vyčerpání všech jiných prostředků k zamezení škodlivého důsledku šířených informací, a navíc pouze v přesně vymezené a zcela nezbytné míře. Pojem „nepřípustná“ tedy zesiluje, vyostřuje požadavky čl. 17 odst. 4, jakož i čl. 22 Listiny, které stanoví limity pro zásahy do svobody informací a projevu obecně. Je tedy namístě otázka, zda Listina předběžnou cenzuru, není-li realizována v popsaném konceptu „ultima ratio“, zcela nezakazuje. Domníváme se, že vzhledem ke zcela jasné textaci, je odpověď v tomto případě jednoznačná.
24. Žalobci proto shrnují, že druhá i třetí podmínka úspěšnosti žaloby jsou naplněny, neboť není pochyb o tom, že zásah byl **nezákonný** a že vedl k **zásahům do základních práv Žalobců**.
25. Z materiálního pohledu se domníváme, že tento dopis nelze interpretovat jinak než jako **závazný faktický pokyn** jeho adresátům. Textace dopisu je zde jednoznačná: **„Žádáme Vaším prostřednictvím jednotlivé sítě zapojené do neutrálního uzlu NIX.CZ o preventivní opatření, a to technické znemožnění přístupu k navrženým dezinformačním stránkám obsaženým v připojeném seznamu.“** Klíčová je zde interpretace významu slova „žádost“. Dle výkladového slovníku jsou synonyma tohoto slova například slova „vyžadovat“ či „požadovat“. Slovo žádost

⁷ Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) v. Switzerland (no. 2) [GC], no. 32772/02, § 93, ECHR 2009; The Sunday Times v. the United Kingdom (no. 2), 26 November 1991, § 51, Series A no. 217; Dammann v. Switzerland, no. 77551/01, §52, 25 April 2006.

⁸ Ahmet Yildirim v. Turkey, no. 3111/10, § 47, ECHR 2012.

⁹ Handyside v. the United Kingdom, 7 December 1976, § 49, Series A no. 24; Lingens v. Austria, 8 July 1986, §§ 41–42, Series A no. 103; Axel Springer AG v. Germany [GC], no. 39954/08, § 79, 7 February 2012; Thorgeir Thorgeirson v. Iceland, 25 June 1992, Series A no. 239, p. 27, § 63; Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway [GC], no. 21980/93, § 62, ECHR 1999-III; Gawęda v. Poland, no. 26229/95, § 34, ECHR 2002-II.

¹⁰ Domníváme se, že v moderní informační společnosti již nelze redukovat cenzuru pouze na zásah státu. Musí představovat zásah jakéhokoliv aktéra, který má pravomoc nebo faktickou sílu omezit či zastavit šíření určitých informací, ať jde o stát, církev, spolek, provozovatele informační infrastruktury atd.

¹¹ Srov. verbální trestné činy, občanskoprávní odpovědnost vydavatelů za zveřejněný obsah, různé ochrany informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím, včetně ochrany utajovaných informací, zákaz publikovat informace o určitých typech, fázích či osobách v trestních řízeních – např. mladistvých – podle trestního řádu.

se nepoužívá v kontextu „doporučení“ či „konzultace“, nýbrž „požadavku“, „příkazu“. Je to podobné, jako kdyby příslušník policie na demonstraci pronesl větu „žádáme vás o opuštění prostoru“. Tato žádost, byť také například nezákonná, je ze své podstaty pokynem, který pokud není uposlechnut, může být následován sankcí. Zde je situace o to evidentnější, že následuje i přesný popis i odůvodnění toho, co má adresát pokynu uskutečnit – technické znemožnění přístupu k přiloženému seznamu webových stránek. Celý faktický úkon je navíc označen za *vládní opatření*, což mu dodává na vážnosti a serióznosti u jeho adresátů, kteří, pokud nemají odbornost v oblasti správního práva, o jeho závaznosti ve většině případů nebudou pochybovat.

26. Tato interpretace je v souladu s judikaturou NSS, která konstatuje, že „*Soudní řád správní zavedl ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu jako doplňkový institut ochrany před zákony správního orgánu. Jak již uvedl Nejvyšší správní soud ve věci sp. zn. 2 Afs 17/2003, definici zásahu zákon neobsahuje, zásah vymezuje velmi obecně a široce. Přesná definice ani není možná, protože pod pojem zásahu spadá velké množství faktických činností správních orgánů, ke kterým jsou různými zákony oprávněny. Jde o úkony neformální, pro které mohou a nemusí být stanovena pravidla, např. faktické pokyny (typicky v dopravě), bezprostřední zásahy (při ohrožení, při demonstraci, příkazy ke zjednání nápravy), zajišťovací úkony atd.; tedy obecně úkony, které nejsou činěny formou rozhodnutí, ale přesto jsou závazné pro osoby, vůči nimž směřují, a ty jsou povinny na jejich základě něco konat, nějaké činnosti se zdržet nebo nějaké jednání strpět, a to na základě jak písemného, tak i faktického (ústního či jinak vyjádřeného) pokynu či příkazu...*“¹².

27. Tomuto výkladu svědčí i skutečnost, že přesně takto byl (dle mediálních vyjádření) jeho adresáty pochopen a přesně takto (jako se závazným pokynem, instrukcí, žádostí, požadavkem) s ním ve své další aktivitě nakládali. Toto je lidsky, vzhledem ke společenským okolnostem, za kterých se tak stalo, pochopitelné. Na druhou stranu, právně, je třeba zdůraznit, že v té době nebyl vyhlášen žádný z mimořádných stavů, jak je český právní řád zná. Už jen proto nemůže obstát argumentace mimořádnou situací a zásah je třeba posuzovat kritériem zákonnosti právního řádu za normální situace. Zároveň je třeba upozornit, že ani za nouzového stavu (srov. § 5 krizového zákona) není umožněno jakékoliv omezení práv podle čl. 17 Listiny.

28. Pokud přitom právní řád a navazující judikatura umožňuje ochranu před neformálními pokyny, bezprostředními zásahy atd., které jsou upraveny výslovně zákonem [srov. rozsudek NSS sp. zn. 2 Afs 17/2003], musí o to více poskytovat ochranu podobným zásahům, které na zákonné úrovni upraveny nejsou, ale které orgány veřejné správy přesto činí a zasahují jimi do sféry práv a povinností dalších osob. Adresáti těchto zákonem neupravených pokynů nemusí být odborníky v oblasti správního práva a dokonce většinou jimi nebudou. Takový adresát může být posléze zmaten a představa, že by měl zcela svobodnou vůli takové pokyny ignorovat (o to více za společensky nestandardních okolností typu epidemie či války), je nerealistická. V drtivé

¹² Rozsudek NSS 3 Aps 8/2009-37.

většině případů adresát takový pokyn uposlechně, a to i tehdy, pokud tím může způsobit újmu třetím osobám. Toto je dokonce v souladu s *principem presumpce jejich správnosti jakožto projevů veřejné moci*.¹³ V takových případech však musí existovat také možnost třetích subjektů domoci se obrany před těmito zásahy státu, a to za předpokladu, že je v důsledku těchto zásahů ovlivněna sféra jejich práv a svobod [viz usnesení rozšířeného senátu NSS sp. zn. 7 Aps 3/2008 (2206/2011 Sb. NSS)].

29. Absence zákonné úpravy se také dotýká formální absence zákonné sankce za nedodržení pokynu. Bereme-li však v potaz kontext celé situace, především existenci prohlášení vlády a formu doručení pokynu, lze se důvodně domnívat, že v případě nedodržení pokynu mohla přijít sankce zákonem neupravená (tzn. protizákonná), nebo minimálně s takovou variantou museli adresáti faktického úkonu počítat. Tato situace je hypotetická, neboť adresáti pokyn dodrželi, avšak může být důležitá pro správné klasifikování podstaty jednání veřejné moci v tomto případě, s důsledky pro případné další obdobné jednání veřejné moci. Z judikatury NSS přitom vyplývá, že „*Kromě neformálnosti samotného zásahu je [v případech faktických úkonů] neformální i donucení v případě nerespektování pokynu či příkazu...*“¹⁴ Jde opět o podobnou situaci, jako kdyby na demonstraci vydali policisté nezákonný pokyn – jeho adresát jej také spíše uposlechně a nebude riskovat možnost uplatnění sankce, byť nevyslovené či protizákonné. Důležité zde podle našeho názoru je, zda pokyn lze z pozice laického adresáta vnímat způsobem, že implicitní hrozbu sankce (být nezákonné) obsahuje, což se v tomto případě – vzhledem k textaci dopisu – dle našeho názoru stalo. Nejednalo se o obyčejné informativní sdělení nebo o informaci o zahájení řízení, nýbrž o přímý pokyn k zablokování desítek webů na základě vůle vlády, resp. výkonné moci.

30. Možnost bránit se proti popsanému zásahu je mimořádně důležitá ještě pro další významnou ústavněprávní okolnost. Listina základních práv a svobod v pasážích, kdy uvádí, že některá práva a svobody „jsou zaručeny“, případně, že něco je „nepřípustné“, představuje pozitivní závazek státu, že bude sám aktivně, svými prostředky a pomocí svých pravomocí tato práva a svobody ochraňovat. Že svoboda projevu obsahuje i pozitivní závazek státu je zcela zjevné z jazykové textace tohoto článku. Stejně dovodila i judikatura ESLP ve vztahu k pozitivnímu závazku chránit svobodu projevu v pracovněprávních vztazích.¹⁵ Podobné se již nyní uplatní v případě využití práva shromažďovacího, kdy státní moc, jak pomocí správních orgánů (předběžná registrace shromáždění), tak pomocí policejních sil, pravidelně prosazuje nerušený výkon tohoto práva, resp. svobody. Hrozí-li například kolize dvou demonstrací, standardně nasadí policejní síly, které bezprostředně prosazují nerušené uplatnění tohoto základního práva u obou průvodů.

¹³ Viz např. KOPECKÝ, M. Správní právo. Obecná část. Praha: C. H. Beck, s. 193.

¹⁴ Rozsudek NSS 3 Aps 8/2009-37.

¹⁵ Rozsudek ESLP ze dne 21. 7. 2011, Heinisch proti Německu, stížnost č. 28274/08.

31. V žalovaném případě však došlo k naprostému opaku – státní moc se přiklonila svými mocenskými prostředky – a důležité je, že bez jakéhokoli transparentního a právem předvídaného procesu – na stranu narušitele práva na svobodné šíření informací, dokonce jej k tomu sama vybídla. Takový postup státu je třeba kvalifikovat jako nesmírně nebezpečný precedent, selhání, v němž stát nejen rezignuje na svůj ochranný závazek, ale zcela arbitrárně, a dokonce se snahou o utajení, se přiklání na jednu stranu sporu. Tento spor je přitom v jádru přirozeným balancujícím sporem mezi konkurujícími si základními občanskými právy a ústavními hodnotami, který se za normálních okolností řeší standardními právními normami, procesy a skrze soudy.
32. Žalobci jsou v této věci **přímo** zkráceni na svých právech, neboť v důsledku zásahu je omezena jejich možnost vykonávat analytickou a vědeckou činnost a vyhledávat a přijímat za tímto účelem relevantní informace ze zneprístupněných webových stránek. Pokud je aktivitou Žalobců mj. analýza dezinformačních webů, jsou v případě jejich zneprístupnění na základě pokynů státu jednoznačně omezeni v možnosti tuto aktivitu dále svobodně vykonávat. Tomuto závěru svědčí také judikatura ESLP, ze které vyplývá, že přímost zásahu lze vnímat jako situaci, kdy je subjekt nucen modifikovat své původní chování z důvodu zásahu veřejné moci.¹⁶ To se v tomto případě zcela evidentně stalo.
33. Je přitom zcela pochopitelné, že Žalobci jsou ve výkonu těchto svých práv omezeni zákonnou úpravou, takže by například nemohli takto argumentovat, pokud by šlo o analýzu verbální trestné činnosti, upravené v trestním zákoníku. V tomto případě však jde o přijímání informací a analyzování projevů, které jsou v drtivé většině zcela v souladu s právním řádem. Je zde nutno zdůraznit, že pro ty projevy, které s právním řádem v souladu nejsou, existují předem definované postupy, jak takové mazat – jak v oblasti trestního, tak správního práva. Ty zde však veřejnou mocí využity nebyly. Namísto toho byl zvolen zcela *arbitrární ad hoc postup*, při kterém se veřejná moc několik měsíců schovávala za předstírané jednání soukromých subjektů, lhala veřejnosti a nerespektovala imperativ zachování právního státu a respektování základních svobod obywatel.
34. Zásah přitom nebyl přímo zaměřen proti Žalobcům, avšak je evidentní, že **v jeho důsledku** proti nim bylo přímo zasaženo. Žalobci tedy byli v důsledku zásahu veřejné moci přímo omezeni v možnosti využívat dvě z modalit svobody projevu – právo informace vyhledávat a přijímat – a další navazující práva, především svobodu myšlení a vědeckého bádání. Proto první a pátá podmínka jsou taktéž splněny.
35. Cesta civilní žaloby zde přitom problém vyřešit nemůže, neboť nelze žalovat soukromý subjekt, že smazal přístup k webové stránce – touto cestou se mohou vydat pouze samotní provozovatelé zablokovaných webových stránek, nikoli třetí subjekty. Jednáním státu zde však

¹⁶ Altuğ Taner Akçam v. Turkey, no. 27520/07, § 75, 25 October 2011.

zcela přímo dopadá i na základní veřejná subjektivní práva třetích subjektů, a jako takovým jim soudy dle čl. 4 Ústavy musí poskytnout ochranu. Forma zásahové žaloby je přitom jediná možná cesta ochrany ústavně zaručených práv Žalobců.

36. Lze tedy shrnout, že ve všech pěti krocích přezkumného algoritmu žaloba ob stojí. Z toho důvodu Žalobci navrhuji, aby soud poskytl ochranu jejich právům a rozhodl, jak je uvedeno v petitu žaloby.

37. Nad rámec výše uvedeného bychom ještě rádi konstatovali, že takovéto jednání veřejné moci je extrémně rizikové a potenciálně zneužitelné do budoucna. Navíc je opakované. Předchozím podobným případem bylo v roce 2020 odstranění epizody pořadu *Malá Vizita & Duše K*, a to na základě velmi podobného „neformálního“ podnětu, tehdy ze strany Ministerstva vnitra, odboru Centra pro teroristické a hybridní hrozby (CTHH) (14). Tato nová dynamika ve vztahu státu a provozovatelů internetu či poskytovatelů služeb informační společnosti vnáší do konceptu *zásahu* ve smyslu soudního řádu správního zcela nové prvky, na které je třeba reagovat prizmatem ochrany základních práv. Závažnost celé věci zvyšuje skutečnost, že si veřejná moc již navykla tomuto netransparentnímu způsobu řešení, avšak takový postup jde mimo formální zákonné postupy, tedy je *ultra vires*. Navíc obchází možnost jednoznačné soudní kontroly a vytváří falešný pocit, že cenzuru provádí soukromé subjekty, nikoli stát. Přičitatelnost smazání obsahu jde přitom materiálně zcela za státem, a to jak v tomto žalovaném případě, tak v případě z roku 2020.

Příloha: *Doporučení Rekonstrukce státu: Ochrana svobody projevu v době pandemie (14).*

38. Jedním z klíčových pilířů demokratického právního státu přitom je dělba moci.¹⁷ Pokud moc výkonná popsáním způsobem opakovaně překračuje meze svých pravomocí, pak si také zároveň neoprávněně přivlastňuje část moci zákonodárné. V takovém případě nezbyvá, než aby ji soudní moc korigovala, že takový stav nemůže pokračovat. Žalobci, jakož i všichni občané, musí mít právo domáhat se navrácení situace do ústavně předvídaných rolí a úkolů jednotlivých složek státní moci.

39. Na závěr Žalobci zdůrazňují, že necítí žádné sympatie k dominantnímu obsahu zablokovaných webových stránek, ani nepopírají funkci těchto webů v kontextu agresivních válečných kroků Ruské federace, ba naopak. Domníváme se však, že veřejná moc se v tomto případě chovala z hlediska *principů demokratického právního státu* nebezpečně a nezodpovědně, a dokonce protikladně k zájmu společnosti na ochraně před škodlivými účinky dezinformací a nenávistných projevů. Veřejná moc se nemůže k principům právního státu chovat způsobem, že jde o pouhý formalismus, který by v zájmu boje proti větším zlům ve společnosti měl být odstaven do pozadí. Tragičnost a prokazatelná společenská škodlivost takového přístupu je odborně zmapována

¹⁷ Čl. 2 (1) Ústavy: „Lid je zdrojem veškeré státní moci; vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní.“

a historicky dokázána.¹⁸ Ve zkratce ji brilantně zachytil Robert Bolt v divadelní hře Muž do každého počasí:

Zanícený mladík Wiliam Roper, který touží bojovat proti zlu, je popuzen tím, jak je Sir Thomas More oddaný zákonu. More se jemně hájí.

More: Co byste dělal vy? Proklestil byste si širokou cestu zákonem, abyste mohl pronásledovat ďábla?

Roper: Kvůli tomu bych ignoroval všechny anglické zákony!

More: A až by padl poslední zákon a ďábel by se obrátil proti vám – kde byste se ukryl, Ropere, když by všechny zákony byly v troskách?

V.

Žalobní návrh

S ohledem na shora uvedené skutečnosti Žalobci navrhuji, aby Městský soud v Praze po projednání věci podle § 87 odst. 2 s. ř. s. rozhodl rozsudkem

t a k t o :

- I. **Faktický pokyn ze dne 25. 2. 2022, vydaný Žalovaným ve formě dopisu a adresovaný soukromoprávním subjektům, požadující technické znemožnění přístupu k Žalovaným navrženému seznamu webových stránek, byl nezákonný.**
- II. **Žalovaný je povinen zdržet se opakování zásahu.**
- III. **Žalovaný je povinen uhradit Žalobcům náhradu nákladů řízení do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.**

VI.

Návrh na vydání předběžného opatření

V rámci žaloby podávají Žalobci zároveň v souladu s § 38 s. ř. s. návrh na vydání předběžného opatření, neboť dle jejich přesvědčení je nezbytné pro hrozící vážnou újmu zatímčně upravit poměry účastníků.

Tato újma spočívá ve skutečnosti, že opakováním faktického pokynu ze strany Žalovaného může opětovně dojít ke znemožnění vědecké a analytické činnosti Žalobců na poli tématu dezinformací (viz kapitola II. této žaloby). Hrozba opakování přitom není pouze hypotetická, nýbrž zcela reálná (viz bod 37 této Žaloby).

¹⁸ Viz např. STROSSEN, Nadine. *Nenávist: proč bychom se jí měli bránit pomocí svobody projevu, nikoli cenzurou*. Praha: Institute H21, 2021.

Žalobci proto navrhuji, aby Městský soud v Praze uložil podle § 38 odst. 1 věta 2 s. ř. s. Žalovanému povinnost zdržet se opakování jakýchkoli podobných zásahů ve formě faktických pokynů omezujících práva Žalobců, především jejich právo svobodně informace vyhledávat a přijímat dle čl. 17 Listiny.

Institute H21, z. ú.

JUDr. Jan Hořeňovský
na základě pověření zaměstnance

Otevřená společnost, o.p.s.

JUDr. Jan Hořeňovský
v plné moci